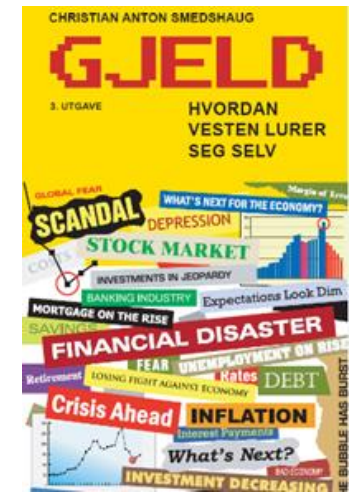

Fra klima- til industripolitikk

Gudinnen mellom dragen og bjørnen, samt ørnen

Chr. Anton Smedshaug

AgriAnalyse, Første.am II NMBU

Kan jordbruket fø verden?

Jordbruket og kampen om ressursene. 3. utgave

[Christian Anton Smedshaug \(red.\)](#)

Fram mot 2050 vil verdens befolkning vokse til nærmere 10 milliarder mennesker. Hva skal til for at jordbruket skal lykkes med å ernære jordas framtidige befolkning?

I *Kan jordbruket fø verden?* undersøker Smedshaug hvorfor vi har det synet på landbruket som vi har, hva som er bakgrunnen for dagens jordbrukspolitikk, og hvilken rolle jordbruk kan spille i et lands utviklingsprosess. Forfatteren diskuterer videre hvordan jordbrukspolitikken kan utvikles for å nærme seg målet om økt produksjon, under krevende forhold preget av klimaendringer, en tilspisset kamp om ressursene og krav om minst mulig fotavtrykk.

Målet er å bidra til en bedre og mer helhetlig forståelse av jordbruket og dets rolle i samfunnet. Dette er en nødvendig forutsetning for en kunnskapsbasert samtale om hvordan vi skal klare å i fjerne hungersnød i det globale sør, samtidig som klimaavtrykkene reduseres.

Velg format

Heftet (kr 499)

kr 499

Forventet i salg 17.11.2023

> [Bestill vurderingseksemplar](#)

Hvorfor handle hos oss?

- ✓ Gratis frakt over kr 500
- ✓ Bestill bøker på vegne av din bedrift
- ✓ Betal med Vipps

To jordskjelv

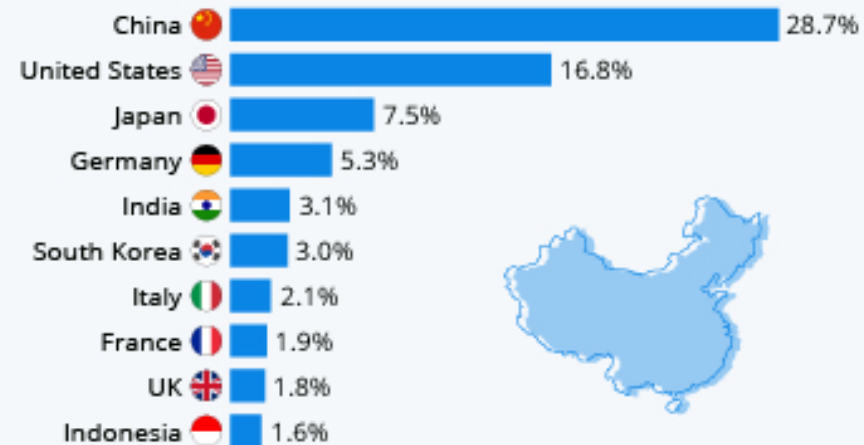
- Nye fiendebilder og endringer i verden
  - Russland
  - Kina – (Nord-Korea – Iran)
- Ideen om at klimaomstillingen kan løses ved å sette hårete mål
  - Europa går foran på noe som ingen vet om vil lønne/løse seg på det tidsrommet som gis
    - 55 % i 2030 og netto-null i 2050

Satt på spissen -

- Vi skal forsøke å unngå verdens største energi- og råvareleverandør – Russland
- Vi skal koble fra verdens største industriprodusent – Kina
- Fra Østlige tilbake til vestlige verdikjeder
  - Ymse koronaeffekter
- Fra hydrokarboner til elektroner
- Fra globalisering til «grønn» industripolitikk

China Is the World's Manufacturing Superpower

Top 10 countries by share of global manufacturing output in 2019*

* output measured on a value-added basis in current U.S. dollars
Source: United Nations Statistics Division

statista

Ettermurstidens (1989-2019) slutt

- 31. januar 2020
  - Brexit
- 12. mars 2020
  - Koronanedstengning
- 24. februar 2022
  - Invasjon i Ukraina
- 23. oktober 2022 (mars 23)
  - Xi Jinping den nye Mao

KLASSEKAMPEN KOMMENTAR Onsdag 28. september 2022 3

Det Ondes problem er slukt av Det Usunne

KRONIKK & DEBATT

HAUK

DAGENS SUKK

EU's rendyrking av markedsøkonomi etter murens fall har spilt fallitt.

Ettermurstidens slutt

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG MYNT

Gorbatsjovs nylige død inntraff symbolisk nok akkurat ved avslutningen av den perioden han er det Dønnes symbol for: tiden etter Berlinmurens fall i november 1989. I praksis opphørte etterkrigstiden med murens fall, da Sovjet måtte trekke seg tilbake fra områdene de ble stående fra Tysklands kapitulasjon i mai 1945 og gjennom den kalde krigen. Sovjet opphørte da også i romjulen 1991, som en naturlig konsekvens av at unionen tapte den vellykkede sosiale markedsøkonomien som hadde vunnet den kalde krigen, og vi fikk «ettermurstiden».

Vestens og Mutos endelige seier: Idet den sosiale markedsøkonomien vant over Sovjets planøkonomi, ga en enorm selvtilitt. Denne ble forsterket av at andre verdenskrigs andre store krigstater Japan, som hadde bygd seg opp til en økonomisk makt man trodde ville utfordre Vesten, stagnerte. Vesten sto nå uten utfordrere og kunne fritt utvikle sine egne utopier til ersättning for den kommunisistiske. Vesten reorganiserte seg selv og verden i et rent markedsøkonomisk system. Man begynte å tro på «propagandavepselen av sin egen økonomi», for å sitere spalteteologer Erik Reinert, fremfor å videreutvikle den vellykkede sosiale markedsøkonomien som hadde vunnet den kalde krigen.

På globalt nivå ble det som hadde utviklet seg til etterkrigstidens globale handelsavtale, Gatt (General agreement on tariffs and trade, etablert 1947), omformet til Verdens handelsorganisasjon (WTO) i 1994 gjennom en avtale mellom EU/EU og USA. Det la rammen for verdenshandelen i ettermurstiden. Mer radikal var enigheten blant medlemmene i Det europeiske fellesskap (EF) om Maastricht-traktaten 7. februar 1992. Den etablerte EU 1. november 1993 og det indre marked med de fire frihetene, det vil si fri flyt av varer, tjenester, kapital og personer. Traktaten la videre grunnlag for blant annet felles valuta, euroen, og integrasjonen i utenriks- og sikkerhetspolitikken.

I kortversjon bygde EU på ideen om rimelig arbeidskraft fra Øst-Europa, senere med EU-utvidelsene i 2004/2007, billig kraft og råvarer fra Russland og Norge, og at Kina skulle bidra med lavkost industriarbeid. Så skulle EU produsere avanserte industriprodukter, dyre mekerveier og kostbare tjenester, og være høyest plassert i verdikjeden. Man glemte bare at denne strategien gjorde unionen ekstremt

alerbar og helt avhengig av stabil og rimelig tilgang på råvarer, enklere industrivarer, arbeidskraft og ikke minst – energi.

Videre ignorerte denne europeiske organisasjonen at kontinentet har vært et løpende politisk eksperimentområde med ulike statsløsninger, der imperier og unioner har kommet og gått, men ingen har dominert kontinentet totalt. Alltid har det vært en del stater på utsiden med andre økonomiske og politiske strategier. Dette har gjort at ikke alle har

regler. Grenselkontroll ble innført, og kjøpere måtte søke trygghet i eget land. Turismen haverte, og tilliten til myndighetene svekket seg i mange land i takt med inngripende tiltak. Videre ble varestrømmen treg, og avhengigheten av globaliserte verdikjeder fremsto som risikofyllt og ineffektiv. Den strukturelle mangelen på arbeidskraft ble tydelig. Med en energipolitikk der millene har løpt langt foran leveringsevnen, var situasjonen kritisk allerede før samkjøpingen mot Russland førte til sammenbruddet i energitilgangen. Kraftkrevende produksjoner kjører nå på sprengning eller har stengt ned.

«EU skulle være høyest i verdikjeden. Det gjorde unionen ekstremt sårbar»

Norge sa nei til EF for 50 år siden i disse dager, og det virker fortsatt som en Dønnesrettet løsning. Dessverre – i en ideell verden kunne man ønsket det annerledes. Nå står kampen om å reorganisere energiforsyning og verdikjeder, og sikre overlevelse av europeisk industri. Europa gjennom EU var vinnevenn av etterkrigstiden, men taper av ettermurstiden. Vi må alle bidra til at Europa igjen kan sette nyretning sitt på en ny epoke med håp og fremgang i den nye energi- og industrietiden.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalys og forfatter av boka «Europa etter EU» ved NMBU, fortsetter av bok «Europa etter EU»

chr.anton.smedshaug@agrianaly.no
@skammene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Maria Waalberg, Børre Skarstein, Chr. Anton Smedshaug og Ole Knudsen skreier ordene i Klassekampen.

tepper@klasseskampen.no

PA TEPPER

Gul sol
«Sjokkstatene styver mot stort milliontap», står det i Oppland Arbeidstidblad. Hvor ble det av de små milliontapene?»

Statsstøtte til Restplass
Bilagene skriver på ledersiden at det gjelder «å skape troverdige alternativer for folk flest i takt med økonomiske nedgangstider, vinterkulde og galopperende strømpriser». Sydenferie for alle?

Nå hjernen streiker
Vi leser i Arntsenposten om lærerstreiken. «På den ene siden står KS som representanter for arbeidstakerne. På den andre står de tre arbeidsgiverorganisasjonene Utdanningsforbundet, Skolenes landsforbund og Lektorlaget. Kan de ikke bare holde seg til loven?»

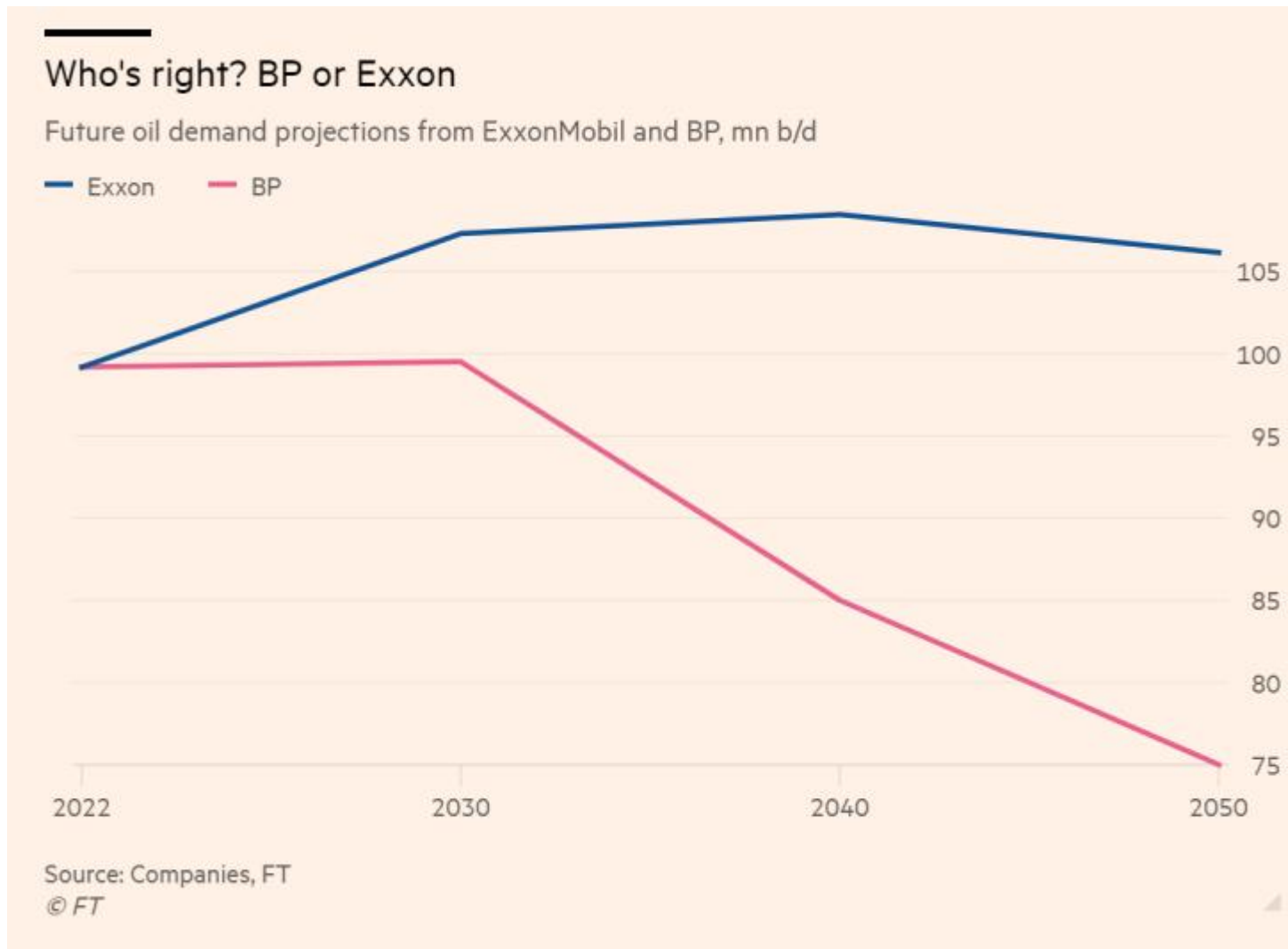
Så alarm
Hakkens Arbeidstidblad forteller om Marthe (40) som «merket smerte i brystet. Så ble det et rødt merke. Da lyste alle varselteknikere.» Når til og med varselteknikere lyser, vet du at det er alvor.

Skakk sjakk
VG skriver om Hans Niemanns mulige sjakkjake. «Den skal stille seg fra den amerikanske matematikeren og sjakkspilleren Kenneth Regans analyse. Regan tok for seg parti for parti og likte turneringer i sin helhet. Rega konkluderte med at Niemann jukset.» Sjakk matt for journalisten, i alle fall.

Gode navn
Erindomsregler: Frode Nybakk sier til Drammens Tidende at salget av ledighetene i det nye boligkomplekset Thruvet går dårlig ut på seiser.

tepper@klasseskampen.no

Vet vi egentlig hvor det bærer?

Tre konkurrerende økonomier

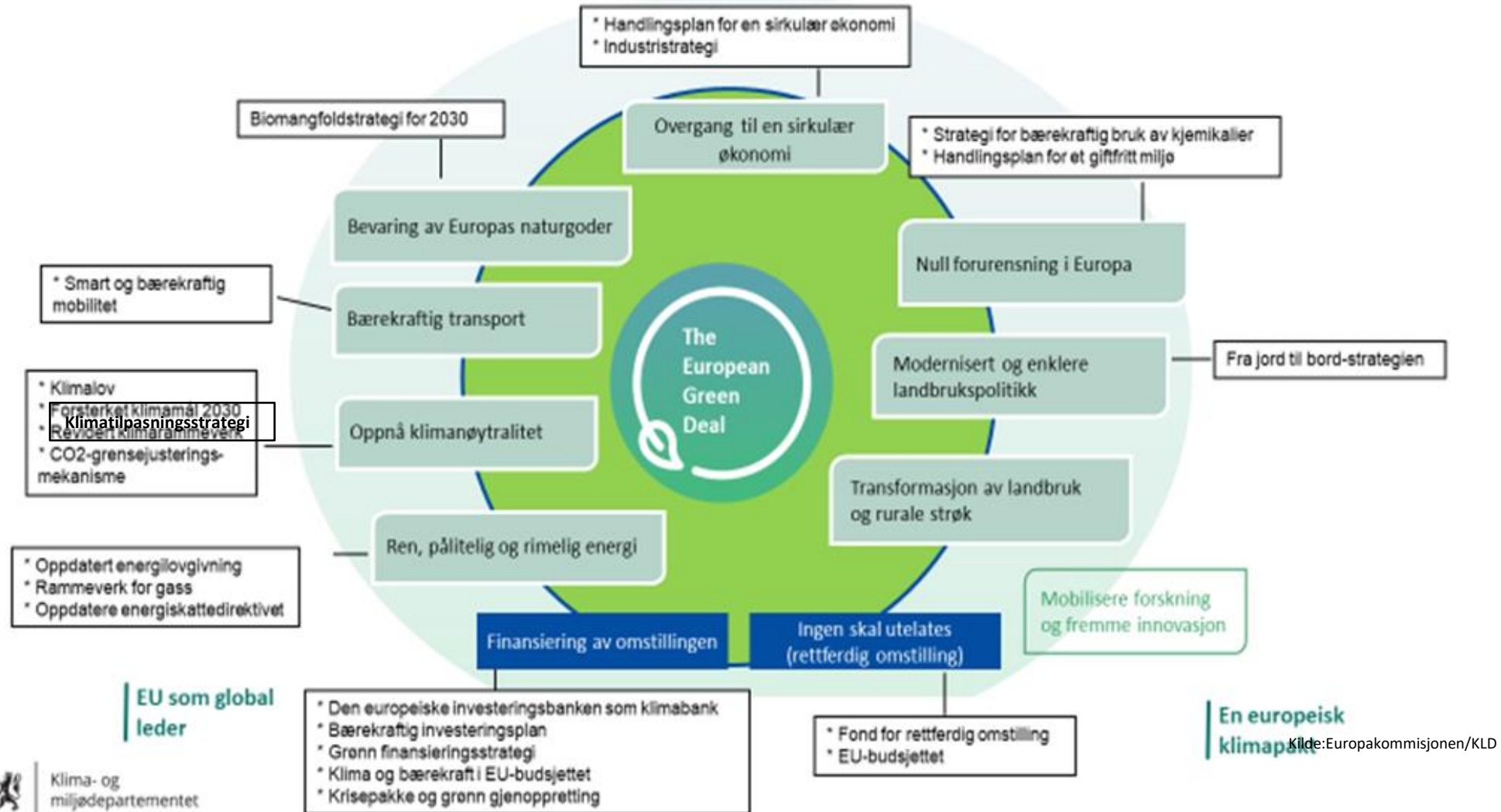
Stat	Andel global bnp	Type økonomi	Hovedvirkemiddel	Klimamål
USA	20	Subsidiert markedsøkonomi	IRA (369 mrd USD)	50-52 % kutt fra 2005 nivå
Kina	17	Planstyrt markedsøkonomi	5-årsplaner (markedsleninisme)	Toppe ut utslipp før 2030
EU	17	Målstyrt reguleringsøkonomi	Green deal industrial plan	55 % kutt

«All told, the IRA is creating the most supportive regulatory environment in clean tech history, by providing an estimated \$1.2 trillion of renewable energy incentives by 2032.» *Goldman Sachs*

[The Long-Term Strategy of the United States, Pathways to Net-Zero Greenhouse Gas Emissions by 2050 \(whitehouse.gov\)](#)

Stor omstilling – høyt spill

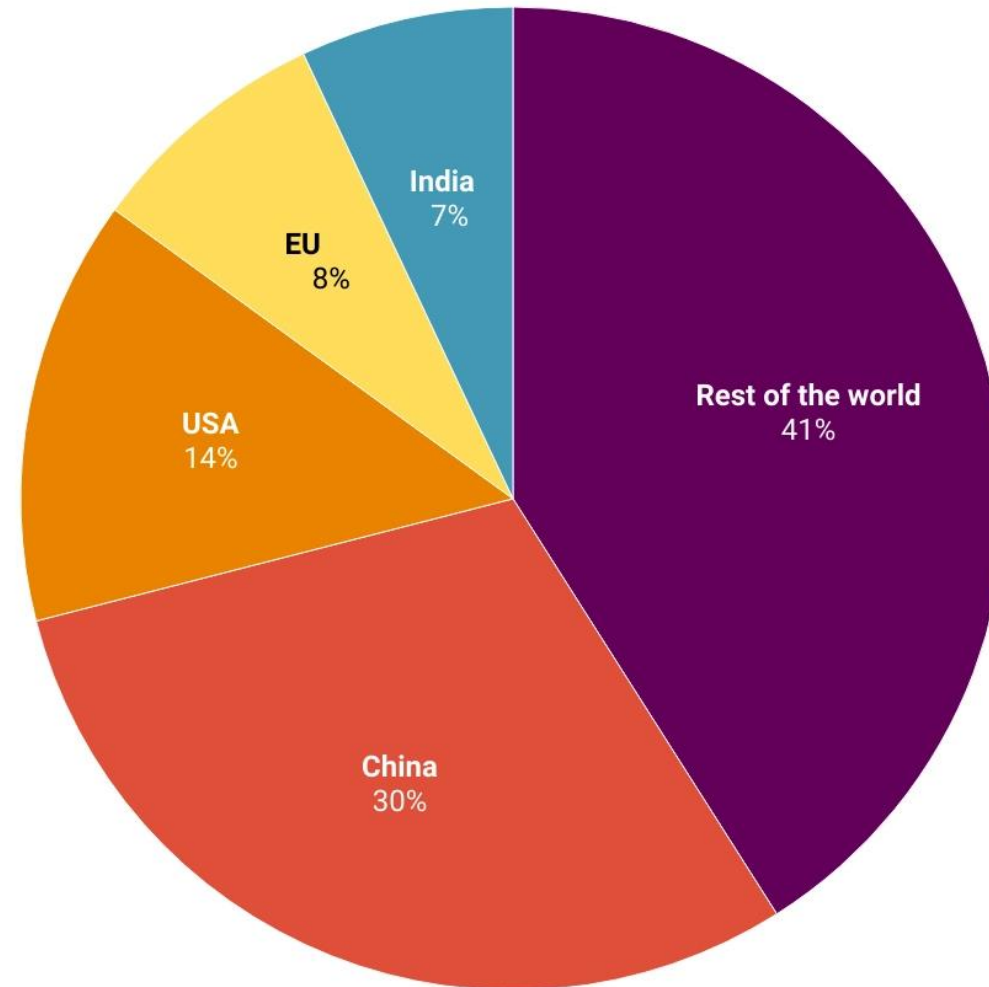
Europas grønne giv

2021 Global carbon dioxide emissions from fossil fuels and industry

China, the United States, the European Union and India were the biggest producers of carbon dioxide emissions in 2021.

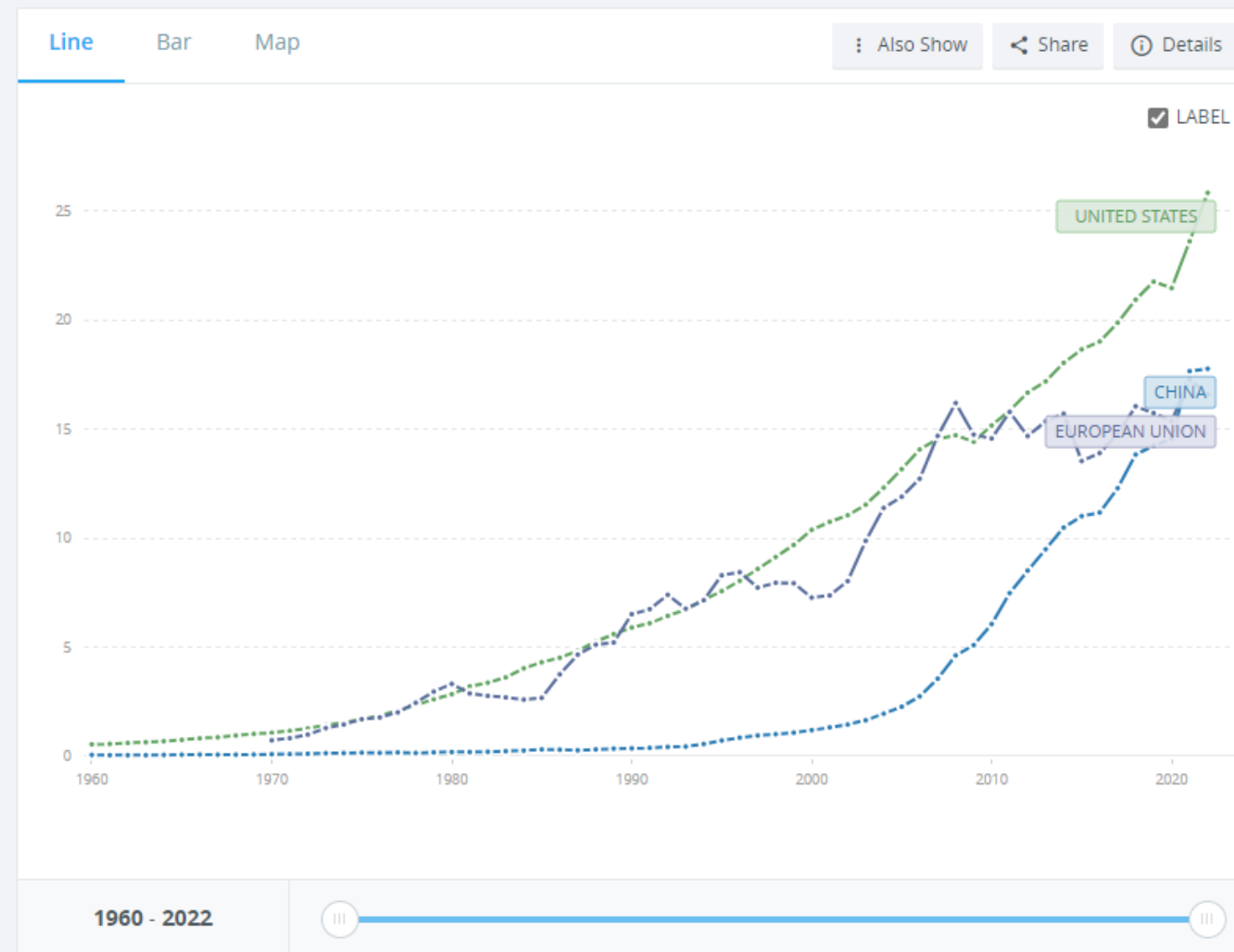
Rest of the world (in aggregate) includes global international transport.

Source: Global Carbon Budget 2021 • Created with Datawrapper

GNI (current US\$) - China, United States, European Union

World Bank national accounts data, and OECD National Accounts data files.

License : CC BY-4.0

Will the energy crisis crush European industry?

While companies are digging in for a long winter, executives and politicians fear a wave of deindustrialisation

Share

Save

Peggy Hollinger in London, Sarah White in Paris, Madeleine Speed in Frankfurt and Marton Dunai in Budapest 11 HOURS AGO

163

As European businesses brace for energy shortages, workers at one plant in south-eastern France are getting a new winter wardrobe.

Saint-Gobain, the French building materials group, has ordered extra warm coats and gloves for staff at its warehouse in the Alpine town of Chambéry, who have agreed to turn down the heat this winter. In order to cut gas consumption, temperatures will be closer to 8C, instead of the usual 15C.

EU har mistet både en energi- og råvarekilde, samt et eksportmarked i Rusland

Energy-intensive parts of German industry have been hit hard

Official data measuring Germany's industrial output (index 2015 = 100)

— Industrial production — Energy-intensive industrial production

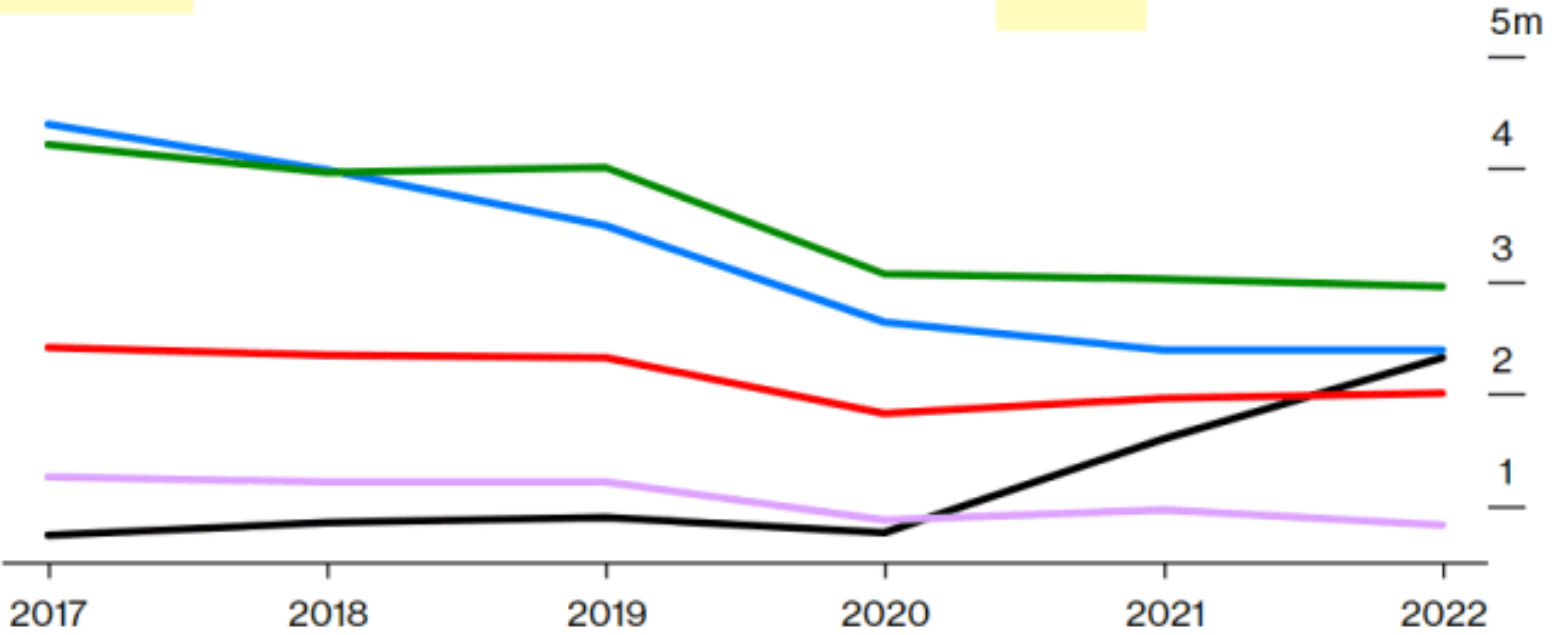
Seasonally and calendar adjusted
Source: Federal statistical agency (Destatis)

© FT

China Catches Up to Germany

Annual passenger car exports

China Germany South Korea Japan US

Source: China Passenger Car Association, Japan Automobile Manufacturers Association, Korea Automobile Manufacturers Association, Association of German Automakers, US Department of Commerce
Note: 2022 is as of November

'Now or never': the European drive to head off influx of cheaper Chinese electric cars

- The European Commission is investigating what some EU players say is a flood of subsidised EVs from China
- The solar industry offers a precedent, analysts say, as the continent tries to meet green targets

Finbarr Bermingham in Brussels

+ FOLLOW

Published: 10:30pm, 16 Sep, 2023

Why you can trust SCMP

Sector's stocks buffeted

Rebased

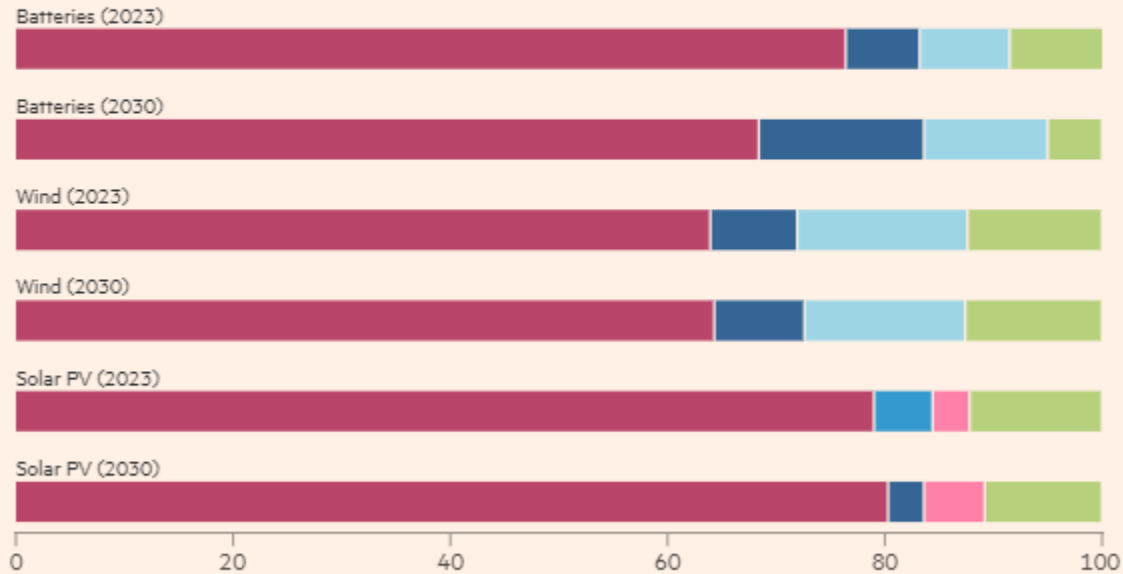
Source: Bloomberg
© FT

På et år 224 mrd USD i prosjekter – Chips og ren tek

China will continue to dominate global clean energy supply chains by 2030

Share of global manufacturing today and in 2030 (%)

China US EU Vietnam India Rest of world

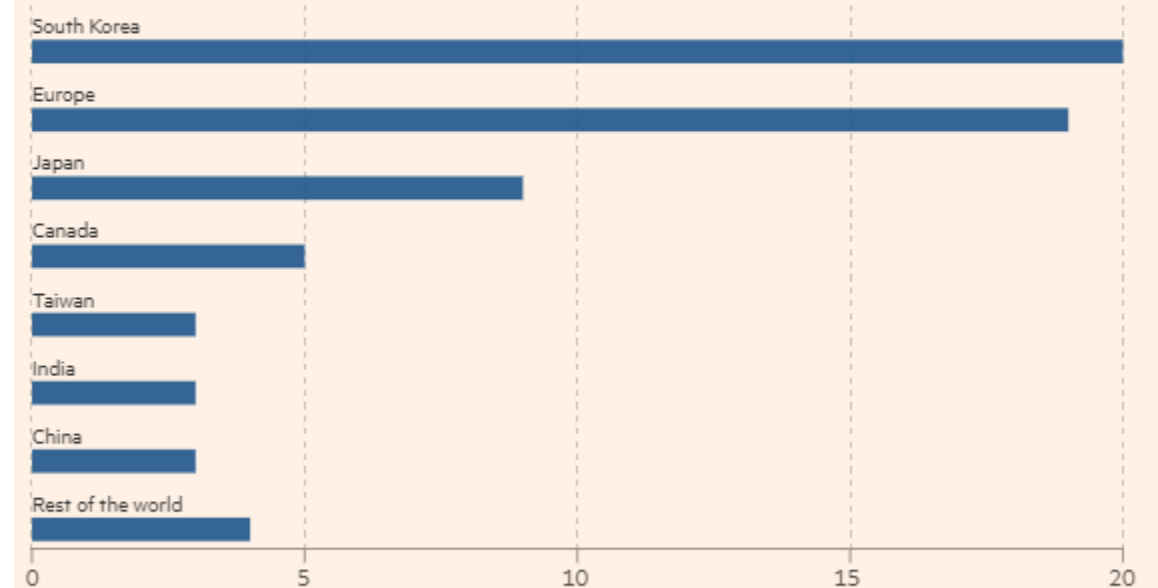

Source: International Energy Agency
*Data as of March 2023

FINANCIAL TIMES

South Korean and European companies have committed the most projects among foreign investors

Number of announced US cleantech and semiconductor projects of at least \$100mn

Source: FT analysis of company and state press releases and data from fDi Markets, Rystad Energy, Semiconductor Industry Association, S&P Global Market Intelligence, Wood Mackenzie
Joint venture projects were counted for both countries

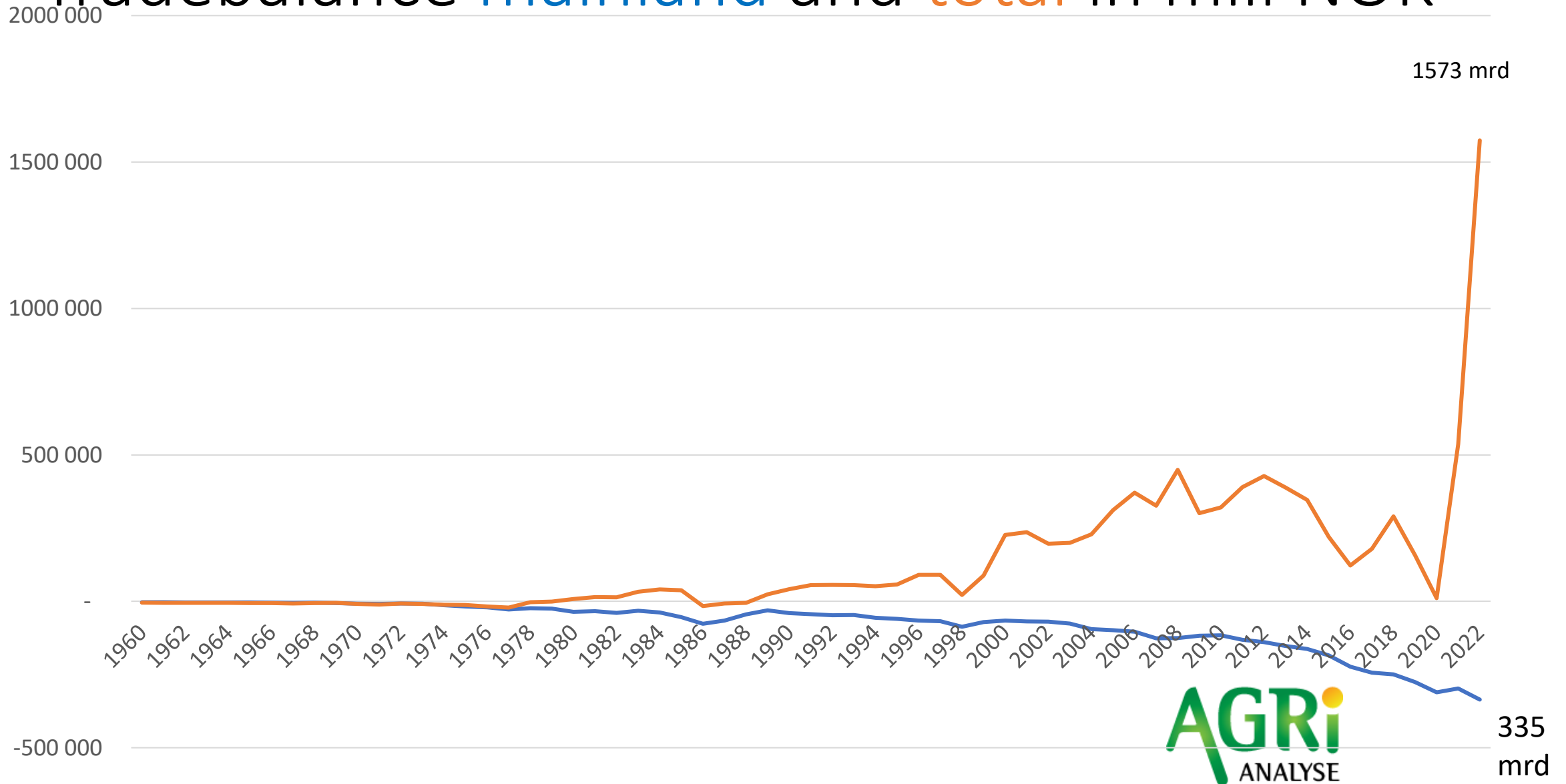
FINANCIAL TIMES

Er det nok råvarer og særlig metaller???

Tradebalance mainland and total in mill NOK

Det blir litt mye skryt

Foto: Tegning: Roar Hagen

Norge trenger mer kraft. Men havvind er ikke det nye oljeeventyret.

[Leder: Det blir litt mye skryt - VG](#)

Balanserte løsninger

- Hvordan skal vi prioritere mellom det vi har som er nødvendig og framtidsrettet – og det nye som er usikkert?
- Næringsmiddelindustri
  - Fiskeri, havbruk, jordbruk
- Prosessindustri
  - Metaller, kjemi og skog
- Maritim sektor (verft, utstyr ++)
  - Skipsfart, petroleum, havvind
- Forsvarsindustri
- Olje og gass
- Fornybar energi (vannkraft som innsatsfaktor)

Rishi Sunak announces series of U-turns on net zero pledges

UK prime minister says policy shift to include delaying ban on sale of new petrol and diesel cars until 2035

Rishi Sunak described his approach to reaching Britain's 2050 target as 'pragmatic, proportionate and realistic' © Justin Tallis/AFP/Getty Images

George Parker, Lucy Fisher and Jim Pickard in London YESTERDAY

1144

Rishi Sunak on Wednesday ignited a business backlash and a Conservative civil war on the environment as he announced a series of U-turns on critical targets to tackle climate change.

The UK prime minister pushed back a ban on the sale of new petrol and diesel [cars](#) from 2030 to 2035 in a delay that is strongly opposed by some carmakers.

He said the move brought Britain into line with EU countries, but it immediately opened a dividing line on green policies with Labour, which promised to reinstate the 2030 deadline if the party wins the next election.

[Sunak](#) also relaxed the 2035 phaseout target for the installation of new gas boilers by introducing an exemption for the most hard-pressed households so they will “never have to switch at all”.

EU-parlamentsvalg 6-9 juni 2024

Det store spelet

1980-tallet

- Uklare utsikter 1980
  - Sovjet gikk inn i Afghanistan
  - Reagan valgt i USA
  - Japan på vei opp
- 1989 Avklart
  - Muren faller
  - Japans økonomi stagnerer

2020-tallet

- Uklare utsikter 2022
  - Kina i autoritær retning
  - USA IRA, deglobalisering
  - EU Green new deal
- 2030 Avklart ???